

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 22 พฤศจิกายน 2544

อัมมาร สยามวาลา vs ทักษิณ ชินวัตร

รังสรรค์ ธาระพรพันธุ์

คำพยากรณ์สภาวะการณ์เศรษฐกิจไทยของอาจารย์อัมมาร สยามวาลาถูกแปรเปลี่ยนเป็นประเด็นการเมืองโดยนายกรัฐมนตรีชินวาทิตการณได้ และเป็นธรรมชาติของคำพยากรณ์ที่ให้ภาพเชิงลบที่จักต้องถูกตอบโต้จากฝ่ายรัฐบาล ไม่ว่าจะป็นรัฐบาลใด หรือยุคสมัยใด

ภายหลังอุบัติการณ์เดือนกันยายน 2544 อาจารย์อัมมารยืนอยู่ฝ่ายทฤษฏี (Pessimists) ที่มองเห็นความยืดเยื้อของภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ ก่อนเดือนกันยายน 2544 วงวิชาการเศรษฐศาสตร์ถกเถียงกันว่า ระบบเศรษฐกิจอเมริกันเผชิญกับภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจแล้วหรือยัง แต่เมื่อ World Trade Center ถูกถล่ม นักเศรษฐศาสตร์พากันมีสมานฉันท์ในการให้คำทำนายในทิศทางเดียวกันว่า ระบบเศรษฐกิจอเมริกัน รวมทั้งระบบเศรษฐกิจโลกมีอาจหลีกเลี่ยงภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจได้อย่างแน่นอน วิวาทะประเด็นเดียวที่มีอยู่ก็คือ ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นครั้งนี้ยืดเยื้อยาวนานเพียงใด

กลุ่มสุขทฤษฎี (Optimists) เชื่อว่า การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจะเป็นไปอย่างรวดเร็ว อย่างช้าที่สุดในช่วงปลายปี 2545 ระบบเศรษฐกิจอเมริกันจะสามารถฟื้นตัวได้ ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลอเมริกันดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคแบบขยายตัว (Expansionary Macroeconomic Policy) ทั้งนโยบายการคลัง (ด้วยการอัดฉีดรายจ่ายรัฐบาลและการลดภาษีอากร) และนโยบายการเงิน (ด้วยการลดอัตราดอกเบี้ย) กล่าวโดยสรุปก็คือ การฟื้นตัวของระบบเศรษฐกิจอเมริกันจะเป็นไปดุจอักษร V และช่วยอุ้กระบบเศรษฐกิจโลกให้พ้นจากภาวะถดถอยด้วย

กลุ่มทฤษฏีทฤษฎีเชื่อว่า ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นครั้งนี้จะยืดเยื้อเนื่องจากอุตสาหกรรมสำคัญของโลกล้วนมีกำลังการผลิตล้นเกิน (Excess Capacity) ภาวะถดถอยทำให้รายจ่ายในการบริโภคของประชาชนลดลง ยิ่งทำให้ผู้ผลิตต้องลดการผลิตลงไปอีก ในขณะที่สงครามการปราบปรามการก่อการร้ายไม่แน่ว่าจะยืดเยื้อยาวนานเพียงใด ประกอบกับสภาวะความไม่แน่นอนที่อาจมีการก่อการร้ายอีก ความไร้เสถียรภาพทางการเมืองเหล่านี้

สร้างปัญหาความยุ่งยากในการแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจเป็นทวีตรีคูณ มิใช่ต้องกล่าวว่าการก่อการร้ายมีผลกระทบโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจโลก และกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ ในประการสำคัญศูนย์อำนาจของระบบทุนนิยมโลก อันได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และญี่ปุ่น ล้วนเผชิญกับภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจทั้งสิ้น กล่าวโดยสรุปก็คือ การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจะเป็นไปดุจอักษร U ที่มีท้องแบนและยาว

อาจารย์อัมมารอยู่ในค่ายทุกข์ทรมานที่มองไม่เห็นภาพอันสดใสของเศรษฐกิจไทย เพราะภาวะถดถอยในระบบเศรษฐกิจโลกทำให้การส่งออกของไทยหดตัว ซึ่งพลอยทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยเผชิญภาวะถดถอยตามไปด้วย ในทฤษฎีของอาจารย์อัมมาร การลงทุนเอกชนจะเป็นหัวใจสำคัญในการฟื้นระบบเศรษฐกิจ แต่การลงทุนเอกชนยังอยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับธนาคารพาณิชย์ยังขาดในการปล่อยเงินกู้ เนื่องจากเกรงกลัวการทับถมของปัญหาหนี้อันไม่ก่อรายได้ (NPLs) ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจอาจสร้างปัญหาความไม่มั่นคงทางการเงินแก่ธุรกิจเอกชน และอาจนำมาซึ่งวิกฤติการณ์สถาบันการเงินระลอกใหม่ได้อีก

แม้วิกฤติการณ์สถาบันการเงินระลอกใหม่จะเป็นปัญหาน่ากลัว แต่ก็ไม่น่ากลัวเท่ากับวิกฤติการณ์การเงินตลอดกาล ดุจดังที่เกิดขึ้นในญี่ปุ่นในปัจจุบัน ซึ่งทำท่าว่าจะฟื้นในบางปี แต่แล้วกลับฟุบลงไปอีก จนเป็นวัฏจักรแห่งวิกฤติการณ์

อาจารย์อัมมารวิพากษ์การดำเนินนโยบายของรัฐบาลพรรคไทยรักไทยในประเด็นการระดมทรัพยากรนอกงบประมาณมาใช้จ่าย เมื่อเผชิญกับข้อจำกัดทางการคลัง การระดมเงินจากสถาบันการเงินของรัฐ ดังเช่นธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารออมสิน และธนาคารกรุงไทย รวมตลอดจนเงินกองทุนหมุนเวียนต่างๆมาใช้จ่ายในการดำเนินนโยบายต่างๆที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง ในด้านหนึ่งทำให้มีอภิวเคราะห์ภาระจ่ายของแต่ละโครงการได้อย่างโปร่งใส ในอีกด้านหนึ่งอาจกัดกร่อนความมั่นคงของสถาบันการเงินของรัฐเหล่านั้น อันเป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่นำมาซึ่งวิกฤติการณ์ใหม่ได้

อาจารย์อัมมารแสดงความไม่ชอบใจลัทธิประชานิยม (Populism) ที่มากับรัฐบาลพรรคไทยรักไทย โดยหลงลืมว่า รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งล้วนต้องเสนอ ‘ขาย’ นโยบายที่มีลักษณะประชานิยมด้วยกันทั้งสิ้น เพราะการได้มาซึ่งคะแนนเสียงสูงสุดในการเลือกตั้งครั้งต่อไป (Vote Gains Maximization) เป็นเป้าหมายการดำเนินนโยบายของรัฐบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตย หากจะวิพากษ์รัฐบาลพรรคไทยรักไทย มิควรวิพากษ์ลักษณะประชานิยมของนโยบาย หากเราเคารพเสรีภาพในการเลือกของประชาชน เราก็ต้องยอมรับว่า นโยบายเหล่านี้เป็นนโยบายที่ประชาชนได้ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกแล้ว แต่การวิพากษ์ควรมุ่งประเด็นที่ว่า ในการดำเนินนโยบายที่มีลักษณะประชานิยมเหล่านี้ รัฐบาลพรรคไทยรักไทยมิได้สนใจ

การออกแบบเชิงสถาบัน (Institutional Design) เพื่อให้โครงการเหล่านี้ก่อผลประโยชน์อันยั่งยืนสถาพร โดยเสียต้นทุนต่ำสุด

อาจารย์อัมมารแสดงความไม่สบายใจต่อนโยบาย TAMC ถึงกับเสียเวลาผลิตงานวิชาการวิเคราะห์นโยบายนี้ อันเป็นงานที่ผู้นำพรรคไทยรักไทยตั้งแต่หัวแถวถึงปลายแถวมิได้สนใจอ่าน นอกจากตั้งข้อกังขาในประสิทธิผลของนโยบายนี้ในการแก้ไขวิกฤติการณ์ระบบสถาบันการเงินแล้ว อาจารย์อัมมารยังตั้งข้อสังเกตด้วยว่า การให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารมากเกินไปเปิดช่องให้มีการใช้อำนาจในทางฉ้อฉลได้ โดยที่องค์กรดังกล่าวอาจกลับกลายมาเป็นตัวปัญหาเสียเอง

ภายหลังจากที่หนังสือพิมพ์นำเสนอคำพยากรณ์ของอาจารย์อัมมารที่ให้ภาพเชิงลบของระบบเศรษฐกิจ นายกรัฐมนตรีถึงกับ 'ลดตัว' ลงมาตอบโต้อาจารย์อัมมารอย่างดุเดือด ยิ่งกว่าการตอบโต้ท่านผู้นำฝ่ายค้านแห่งสภาผู้แทนราษฎร ถึงนายกรัฐมนตรีจะมีได้เอ่ยชื่อแต่ผู้สื่อข่าวก็สามารถจับประเด็นได้ หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ฉบับวันอาทิตย์ที่ 18 พฤศจิกายน 2544 พาดหัวข่าวว่า "กริ้ว! ท่านผู้นำกัดมั่ว อารมณ์ค้างใส่ ดร. อัมมาร"

นายกรัฐมนตรีตอบโต้อาจารย์อัมมารอย่างน้อย 3 ประการ

ประการแรก ผู้ที่ให้คำทำนายว่า เศรษฐกิจไทยจะถึงหัวลงนั้นเป็นผู้รู้ไม่จริงได้แต่เดา และมีได้ให้คำทำนายจากการทำวิจัย แต่นายกรัฐมนตรีนั้นรู้จริง เพราะเคยสอนวิชาการวิจัยมาก่อน

ประการที่สอง นายกรัฐมนตรีมิได้ต้องการให้นักวิชาการยกยอรัฐบาล แต่การให้คำทำนายอันเลวร้ายจากความไม่รู้ไม่จริงจะมีผลทำลายกำลังใจของประชาชน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพของสังคมไทย

ประการที่สาม พรรคไทยรักไทยรู้วิธีการแก้ไขวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ เพราะนายกรัฐมนตรีทุ่มเทศึกษาเรื่องนี้มาเป็นเวลากว่าสองปีครึ่ง ก่อนที่จะขึ้นอาสาบริหารราชการแผ่นดิน

ปฏิกิริยาที่สังคมไทยมีต่อคำตอบโต้ของนายกรัฐมนตรีมีอยู่ต่าง ๆ กัน ขึ้นอยู่กับว่าจะเลือกยืนอยู่ฝ่ายใด ระหว่างอัมมาร สยามวาลากับทักษิณ ชินวัตร แต่คำตอบโต้ของนายกรัฐมนตรีที่มีลักษณะ 'อึดตายไปตาย' สร้างความเสียหายแก่ตัวนายกรัฐมนตรีเอง ดังจะเห็นได้จาก 'น้ำเสียง' และ 'ลีลา' การเสนอข่าวนี้ของสื่อมวลชน ยิ่งคำตอบโต้มิได้มุ่งวิพากษ์สาระสำคัญของคำทำนายของอาจารย์อัมมาร แต่กลับตั้งข้อกังขาในความสามารถทางวิชาการของอาจารย์อัมมารยิ่งเป็นเรื่องชวนหัว

อาจารย์อัมมาร สยามวาลาเป็นนักวิชาการคนหนึ่งในจำนวนน้อยคนที่ผ่านการพิสูจน์ตนเองในโลกวิชาการในช่วงเวลาอันยาวนาน มีจำเพาะในฐานะนักเศรษฐศาสตร์ผู้มีความแตกฉานและความแก่กล้าทางวิชาการ หากในฐานะนักวิชาการผู้มีคุณธรรม มีจิตวิญญาณแห่งประชาธิปไตย และในประการสำคัญมีความซื่อสัตย์ต่อวิชาการอีกด้วย ตลอดช่วงเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา อาจารย์อัมมารเล่นบทผู้วิพากษ์นโยบายรัฐบาล ชี้้นำการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจ และให้คำทำนายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจในอนาคต โดยที่อาจารย์อัมมารเล่นบทเหล่านี้อย่างคงเส้นคงวา ไม่ว่าจะป็นรัฐบาลใด และไม่ว่าจะเป็นยุคเผด็จการหรือยุค 'ประชาธิปไตย'

วิวาทะ อัมมาร สยามวาลา vs ทักษิณ ชินวัตร ก่อให้เกิดคำถามพื้นฐานว่า นักวิชาการมีสิทธิในการให้คำทำนายหรือไม่ เพียงใด